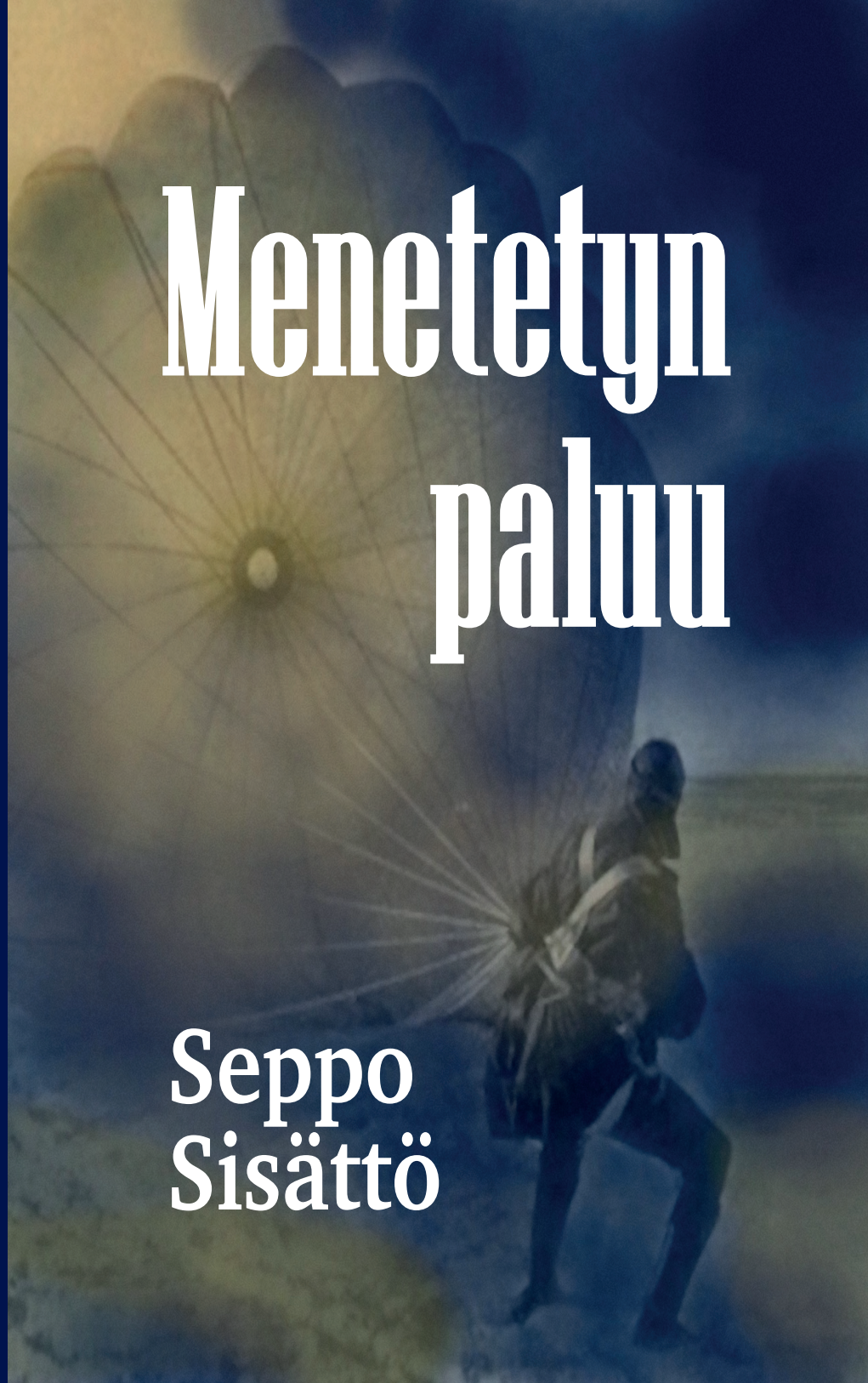

Menetetyn paluu

Seppo
Sisättö

Menetetyn paluu

Seppo Sisättö

Menetetyn paluu

Nimikkeen automaattinen analysointi tietojen, erityisesti mallien, trendien ja korrelaatioiden, saamiseksi tekijänoikeuslain 13b § ("tekstin- ja tiedonlouhinta") mukaisesti on kielletty.

© 2025 Seppo Sisättö

Kansi: Leif Wikhholm

Kustantaja: BoD · Books on Demand, Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki,
bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-9645-0

SISÄLLYS

Takaisin Suomessa	7
Samaan aikaa Bostonissa	41
Pääministerin tehtävä	43
Internoitu Reetta	53
Olli Amerikassa	62
Kaksoisolento	73
Sieppaus lähetystöstä	75
Oskari Tokoi	90
Oliver ymmällään	102
Paluu Ikaalisiin	104
Taistelu kullasta	120
Vapaa Reetta	136
Ollin kotiinpaluu	144
Ryhänen iskee	162
Mauermann ja Kyrre	178

Hiljaisuus räjähtää	182
Hallamaan kokous	202
Tukholma	207
Ryhänen – vielä kerran	223
Kohti tulevaisuutta	235
Epilogi	244
 Lukijalleni	 246

TAKAISIN SUOMESSA

Reetta oli polviaan myöten suossa, veti henkeä ja räjähti hersyvään nauruun. Sitä oli vaikea saada katkeamaan. Pähkähullu ajatus oli vallannut mielen. Hän on kahden lapsen isoäiti ja takana on kolmekymmentä vuotta kestänyt maailman- ympärysmatka. Reetta oli takaisin Itä-Ikaalisissa, lähtöpisteessä. Täältä hän lähti Amerikkaan vuonna 1913 ja palasi Neuvostoliiton kautta. Pähkähullua.

Suo tuoksui tutulta. Samanlaiselta, kun yli kolmenkymmentä vuotta sitten. Silloin hän oli kulkenut samoilla soilla vanhempiensa kanssa marjastamassa.

Laskuvarjohyppy lentokoneesta palautti minut tänne. Nyt on syyskuun 1943 kymmenennen päivän aamunkoitto, Reetta muistutti itseään

Nauru jatkui, vaikka tilanteessa ei ollut mitään huvittavaa. Se muuttuikin vähitellen itkunsekaiseksi tunteiden hyppiessä äärestä toiseen. Tuttu suo ja takana olevat vuosikymmenet Amerikassa. Uusi mielikuva oli korvannut edellisen.

Nyt on suomalaisessa suossa polviaan myöten Bostonin seurapiirin nainen. Kyllä seurapiirissä kohistaisiin, jos näkisivät minut tällaisena: päässä tiukka nahkahuppu ja yllä ruma ruskea haalari ja koko komeus uppoamassa suohon keskellä korpea.

Ja syynä se, että hän on suossa Neuvostoliiton lähettämänä vakoojana.

Reetta oli ollut torpparin tyttö Amerikkaan lähtiessään. Taakse jäi Olli ja rakkauden kesä 1913. Laivamatkan tapah-
tumat veivät hänet asumaan Ellan ja Juliuksen luokse Bosto-
nissa, jonne hän seuraavana vuonna synnytti pojan, Oliverin.
Passissa lukee Greta Toivo. Nimi, jolla hänet on tunnettu jo 30
vuotta. Opiskelujen jälkeen hänestä tuli Edgar Hooverin orga-
nisaation agentti. Reetta menestyi sen tehtävissä Kaliforniassa,
Kanadassa, Minnesotassa, Espanjan sisällissodassa ja viimeksi
Neuvostoliitossa. Sieltä paluumatka Amerikkaan oli katkennut
Itä-Ikaalisten Susinevalle.

Amerikka antoi minulle odottamattoman tulevaisuuden.
Ellan ja Juliuksen kodista tuli minulle ja Oliverille pysyvä koti.
Pojalla on jo oma perhe ja hän on juuri aloittanut Juliuksen
yrityksen MR:n – Massachusetts Radion – pääjohtajana. Olen
kokenut paljon, mutta ainoa mies elämässäni on ollut Olli,
Oliverin isä.

Kyyneliin päättynyt nauru lopahti. Reetta ihmetteli, miksi
juuri tuollaiset menneisyyden seikat tulivat ensimmäiseksi mie-
leen. Oliko syynä jännitys, jonka oli nostanut hyppy pimeään
ja yllättävä paluu elämän lähtöpisteeseen. Hypätessään hän
ei tiennyt, mihin putoaisi. Oliko koneen suunnistaja todella
osannut ohjata lennon tänne Itä-Ikaalisiin kuten käskynjaossa
oli ilmoitettu? Hänen paikkojaan särki.

Laskuvarjon valjaat olivat olleet väljät, ja hän oli saanut niis-
tä mustelmia puuskittaisen tuulen riepotettua varjoa hypyn
aikana. Lopulta kuitenkin laskeutuminen kohteena olleelle
suolle aikanaan opitun mukaisesti jalat yhdessä oli tapahtu-
nut yllättävän pehmeästi. Hän avasi valjaat yhä suohon upon-
neena, keri laskuvarjon köydet luokseen ja leikkasi ne irti var-
josta veitsellään. Kangas olisi hänen suojaansa tulevina öinä.

Mielessä myllersi, sillä Reetta näki suolla seisossaan edes-
sään vain lukemattomia tienristeyksiä. Niistä jokainen johti
tuntemattomaan. Hän ei kuitenkaan katunut muutama päivä

sitten tekemäänsä päätöstä vaihtaa Suomeen suuntautuvaan laskuvarjohyppyyn turvallinen paluumatka Neuvostoliiton Jaroslavista Amerikkaan. Se oli ollut vaihtokauppa, joka pelasti Reettan ystävän Anjan perheen. Perhe sai käyttöönsä hänen Siperian junan propuskansa Vladivostokiin.

Reetta tiesi olevansa lähellä syntymäkotiaan. Sen hän oli saanut tietää ennen lentokoneeseen nousua käydyssä tehtävän-jaossa. Siinä hänelle ja hänen kanssaan pudotettavalle Arvo Viitaluomalle oli kerrottu heidän kohteensa olevan Itä-Ikaalisten Susineva. Tieto oli saanut hänet pois tolaltaan. Reetta tunnisti paikan nimen lapsuudestaan.

Paluu vuosikymmenten takaiseen entiseen kotimaahan Neuvostoliiton desanttina pelotti. Pystyykö hän todistamaan olevansa jotain muuta kuin vihamielinen vakooja suurvaltaa vastaan taistelevalle Suomelle? Reettalla oli takkinsa sisävuoreen ommeltuna salatasku, jossa oli hänen Yhdysvaltain passinsa. Se olisi ehkä hänen pelastuksensa. Siihen hän päätti luottaa. Taskussa oli myös revolveri, jonka hän oli saanut Ollilta 30 vuotta aikaisemmin. Se oli pelastanut hänet jo monta kertaa.

”Anja, missä olet?”

Huuto katkaisi Reettan tulevaisuuden pohdiskelut ja palautti nykyhetkeen. Huutaja oli Viitaluoma, joka ei tiennyt, että Anja oli vaihtunut Reettaksi. Sen miehen seurassa hän ei halunnut jatkaa. Reetta sotki valjaat suohon ja kääri varjokankaan kainaloonsa. Onneksi päivä ei ollut vielä kokonaan valjennut ja hämärä antoi hänelle suojaa. Reetta kulki kumarassa kohti läheistä metsän reunaa, jonne hän näki toisen varustetorpedon pudonneen. Hän veti sen metsän suojaan ja kätkeytyi torpedon kanssa tuuhean kuusen alle.

”Anja, Anja...”

Huudot kuuluivat jokin aikaa piilopaikkaan, mutta lopulta Viitaluoma päätteli huutelun turhaksi. Jos Anja on tullut alas

turvallisesti kauempana, he tapaavat joka tapauksessa Tampereen keskustassa viikon kuluttua sovitussa paikassa. Reetta näki, kun mies löysi toisen varustetorpedon. Hän täytti repunsa sen varusteilla, sotki torpedon laskuvarjon suohon ja poistui paikalta.

Reetalle Viitaluoman poistuminen merkitsi siteiden katkeamista Neuvostoliittoon.

Varustetorpedosta Reetta löysi Itä-Ikaalisten kartan. Siitä näkyi, että muutaman kilometrin päässä pudotuspaikasta on Kortosalo. Talo, jolla on yksi lato etäällä pellon laidassa ja josta on muutaman kilometrin kävelymatka Sisätön pikkukylään. Reetalla ei ollut kuitenkaan kiire. Hän päätti viettää ensimmäisen päivän Susinevan laidalla ja pohtia tilannettaan. Havuista ja laskuvarjokankaasta hän saisi suojan seuraavaksi yöksi. Sitä seuraava lepopaikka voisi olla Kortosalon lato, hän mietti.

Reetalla oli jano. Hetken etsinnän jälkeen löytyi lähde. Siitä virtasi vettä hiljakseen pienenä purona kohti suota. Sen pinta oli peili, jossa näkyi yhä nuorelta näyttävä tummatukkainen nainen. Ensi vilkaisulla kasvojen ilme oli vakava. Se muuttui, kun nainen hymyili ja sen Reetta teki. Silloin hymykuopat ilmestyivät koristamaan hänen kasvojaan. Lähteen heijastus vahvisti itseluottamusta. Hän selviäisi. Reetta otti vettä kämmenelleen ja joi janoonsa. Vahva suon tuoksu tuntui hänestä puhdistavalta. Uusi tuntematon elämän vaihe oli edessä.

Päivän valjettua Reetta huomasi Susinevan olevan täynnä hillaa. Suussa sulavaa keltaista marjaa, jota hän ei ollut saanut sitten lapsuutensa. Se maistui hyvältä edelleen. Kuusen alla levätessään hän näki nevalta toisenkin marjastajan. Suurikokoinen karhu oli siellä täyttämässä vatsaansa tulevia talvia varten. Reetta tiesi, että karhu on vaaraton niin kauan kun sitä ei häiritse. Niin hän oli kuullut lapsena vanhemmiltaan.

Tunnin kuluttua karhu tallustelikin nevan toisen laidan suuntaan silloin tällöin uudelle marjamättäälle pysähtyen.

Syyskuun illan pimetessä Reetta ajatteli poikaansa, tämän perhettä sekä vauhdikasta elämäänsä ja nuoruutensa rakasta Ollia, jonka jälkeen hänellä ei ole ollut miestä. Yhdysvallat on ollut hänen kotimaansa kolmekymmentä vuotta ja hän on nyt maan tiedustelupalvelun Organization of Strategic Servicesin – OSS:n – koulutettu agentti. Laskuvarjolla hyppäämistä hän oli harjoitellut vuosia sitten. Susinevalla hän myönsi itselleen, että äskeinen hyppy oli kaikista hypyistä pelottavin.

Kahdeksaatoista ensimmäistä vuottaan Suomessa hän ei kuitenkaan ollut unohtanut. Ne toivat hänen elämäänsä yhdeksi kesäksi Ollin ja sen tuloksena pojan Oliverin. Missä Olli on tänään? Tapaammeko? Kerronko hänelle lapsestamme?”

Kysymykset pyörivät Reettan mielessä hänen torkkuessaan kuusen alla. Takin salataskussa olevan passin mukaan hän on Greta Toivo, mutta nyt hän tunsi taas olevansa Reetta Toivola. Paluu juurille oli nostanut pintaan hänen kasteessa saamansa nimen ensivuosisen ajalta Suomessa.

Seuraavana aamuna hän tutki varustetorpedon sisällön. Puolet siitä täytti huolellisesti kääritty paketti sisällään radio, sille akku ja kerä kuparilankaa antenniksi. Sillä hänen ja Viitaluoman olisi pitänyt välittää tietoja Neuvostoliittoon. Se oli Reettalle tuttu laite: valmistettu Yhdysvaltojen Bostonin Massachusetts Radiossa. Näiden radioiden käyttöä hän oli vuoden ollut opettamassa neuvostoliittolaisille Jaroslavlissa lähellä Moskovaa.

Tämä voi olla pelastukseni. Tai ainakin sen ensi askel. Reetta etsi katseellaan Susinevalta sopivaa antennipaikkaa radiolle.

Se löytyi ja hetken kuluttua antennilanka oli ylhäällä. Hän kytki radion akkuun, virran päälle ja laite käynnistyi. Se kohisi

ja taajuusnupin kääntäminen toi kuuluviin sähkötyssmerkkien kirjon. Niiden määrä kertoi, että maailma on sodassa. Hetken pyöriteltyään Reetta siirtyi taajuudelle 7777 kiloherziä, jota tiesi OSS:n kuunteluasemien päivystävän ympäri vuorokauden eri puolilla maailmaa. Hän painoi lyhyesti radioon kytkettyä sähkötyssavainta ja huomasi vihreän valon välkähtävän sen etupaneelissa. Laite kuuli ja lähetti.

Reetta sulki radion ja istui miettimään. Hänen olisi lähetettävä mahdollisimman lyhyt mutta kaiken oleellisen tiedon sisältämä sanoma OSS:lle. Se odotti hänen saapuvan Siperian junalla Jaroslavlista Vladivostokiin, mutta vasta neljän päivän kuluttua. Hänen viestinsä Suomesta olisi yllätys ja epäuskottava. Sellainen tulkinta olisi torjuttava mutta kuinka?

Lopulta hän koodasi viestin: *"Pudotettu Suomeen Neuvostoliiton desanttina. Antaudun. Suurlähettilästä informoitava."*

Viestin päätteeksi hän laittoi henkilökohtaisen agenttitunnuksensa.

Reetta käynnisti taas radion ja viritti sen OSS:n taajuudelle. Lyhyt viesti lähti hetkessä eetteriin ja sitten alkoi odotus. Kesti kymmenen minuuttia, ennen kuin sanoma kuitattiin. Enempään hän ei pystynyt. Hänen uskottavuutensa on tästä eteenpäin kiinni USA:n suurlähettilästä. Eiväthän Suomi ja Yhdysvallat ole keskenään sodassa, joten lähettiläs voisi hänet pelastaa.

Illan hämärtyessä hän lähti kohti Korttesalon latoa, jossa hän aikoi yöpyä heinäkasassa laskuvarjoon kietoutuneena. Radion ja torpedon hän jätti Susinevalle. Mukaan tuli vain pari säilyketölkkiä, jotka nekin olivat valmistetut Yhdysvalloissa ja lähetetty Neuvostoliittoon sotilasavuksi sen taistellessa saksalaisia, mutta myös suomalaisia joukkoja vastaan.

Muistot Ollista palasivat uudelleen mieleen Reettan kääriytyessä ladon heinäkasaaan nukkumaan. Hän ei edes uskaltanut haaveilla Ollin tapaamisesta. Sen toteutumista ei tukenut

muu kuin se, että hän itse on nyt Suomessa. Ajatukset pyöri-
vät kehää: Missä on Olli, tuliko hänestä insinööri, joksi hän
rakkauden kesämme jälkeen lähti opiskelemaan, onko hän
vielä hengissä?

Kysymyksiä, joihin minulla ei vielä ole vastauksia, mutta
ehkä saan niitä.

Lopulta Reetta päätteli kaiken olevan pelkkää toiveajattelua
ja turhaa haaveilua. Hän tuhahti ajatuksilleen. Jälleen uhka-
rohkeus ja uteliaisuus olivat johtaneet hänet pulaan. Samat
ominaisuudet olivat kuitenkin tehneet hänestä aikaansaavan
ja arvostetun agentin. Mitä tapahtuu, kun hän kohtaa suoma-
laisia viranomaisia? Reetta tiesi, että kiinni saadun desantin,
vakoojan, kohtalo on yleensä kuolema.

Siihen pelottavaan ajatukseen hän nukahti.

Aamulla Reetta heräsi ladon ulkopuolelta kuuluvaan kes-
kusteluun.

”Se desantti ei totellut Roineen käskyä vaan työnsi kätensä
taskuun ja silloin Roine antoi konepistoolinsa laulaa”, sanoi
miesääni.

”Voiko ihmisen tappaa noin vain?”

Toinen ääni kuului naiselle.

”Voi, jos lähtökohtana on joko oma tai vieraan henki. Sen
Sisätön kylätiellä ammutun desantin kädessähän oli pistooli.
Asia selvisi, kun käsi vedettiin taskusta. Mies olisi käyttänyt
sitä, ellei häntä olisi ampumalla estetty”, jatkoi miesääni.

Reetta pelästyi. Viitaluoman lentokentällä mainostama suo-
malaisten lahtarien metsästys olikin johtanut päinvastaiseen
tulokseen. Hänet oli metsästetty. Miehen kohtalo oli juuri sel-
lainen, kun hän oli ennen nukahtamistaan pohtinut: vakoojan
kohtalo on kuolema.

Hän kuuli kuinka mies ja nainen ottivat ladosta muutaman
tukun heiniä kärryyn, jota vetäen hän näki heidän kulkevan
kohti Kortosaloa. Hetken kuluttua ladosta poistui myös Reetta,

joka jätti heiniin laskuvarjonsa. Se olkoon palkkio yöpaikasta, hän hymähti mielessään.

Viitaluoman ampuminen oli herättänyt kylän desantti-jahtiin. Pohjoisten soiden suunnasta kylätielle ilmestyneenä Reetta oli jäänyt kiinni, tosin vasta 13-vuotiaan Riston huomattua revolverin hänen taskussaan. Hän pelästyi. Onko hänen kohtalonsa sama kuin Viitaluomalla? Epätoivo otti vallan hänen mielessään. Hän rauhoittui, mutta vasta kun paikalle saapunut kyläpoliisi lähti pari tuntia myöhemmin kuljettamaan häntä kohti Tamperetta.

VALPON VANKI JA OLLI

Kapteeni Onni Mikkola toimi Tampereella Valtiollisen poliisin, Valpon, vanhempana etsivänä ja toimiston kakkosmiehenä. Hän oli vielä muutama kuukausi sitten haaveillut sen päällikkyydestä ja ylennyksestä majuriksi, mutta sitten jostain oli ilmestynyt majuri Olli Rantatie, joka oli saanut paikan. Mikkola oli sopeutunut tilanteeseen, sillä hän huomasi uudella esimiehellään olevan myös tärkeitä sotilaallisia korkean tason tehtäviä.

Toimiston seinän takana työskenteli everstiluutnantti Reino Hallamaan johtaman signaalitiedustelun alueellinen yksikkö. Se oli saanut tunnustusta vihollisen sanomien sieppaamisesta ja niiden salauksen purkamisesta. Mikkola oli huomannut Rantatiellä olevan vahvat siteet sinnekin. Mikkola oli vain Valpon etsivä mutta hyvä sellainen kuten hän itselleen vakuutti. Urakehityksen pysähtyminen kuitenkin kaihersi hänen mieltään.

Tampereen pohjoispuoli – erityisesti Itä-Ikaalinen – oli paikka, johon Neuvostoliitto pudotti toistuvasti laskuvarjolla desantteja ja tarvikkeita kätyreilleen. Alue oli syrjäinen ja

harvaan asuttu. Kaupungissa oli joukko kansalaissodan tapahtumista katkeroituneita, joita vihollismaa käytti hyväkseen. Se joukko majoitti ja auttoi desantteja heidän tuho töissään.

Kaksi päivää aikaisemmin Mikkola oli saanut tiedon desantin ampumisesta Sisätössä ja tänään toimiston selliin oli tuotu samasta kylästä kiinni otettu naisdesantti. Siihen liittyi yksityiskohtia, jotka virittivät Mikkolan kunnianhimon uudelle tasolle. Nainen kertoi muuttaneensa Ikaalisista Amerikkaan 30 vuotta sitten 18-vuotiaana. Hänen nimensä oli silloin Reetta Toivola mutta hänen Yhdysvaltojen passissaan luki Greta Toivo. Nainen vaati häntä ottamaan yhteyden maansa suurlähettilääseen. Sitä hän oli jäänyt miettimään ja asia oli pysähtynyt hänen pöydälleen. Mitään ei ollut vielä tapahtunut.

Kuulustelussa, jonka Mikkola oli hoitanut, nainen oli ker tonut olevansa radisti. Hänen olisi pitänyt hoitaa ammutun desantin yhteydenpito Neuvostoliittoon. Sitä hän ei kuiten kaan olisi tehnyt, oli tämä Reetta Toivola vakuuttanut. Nainen ei kuitenkaan osannut kertoa täsmällisesti mitä olisi tehnyt. Vain vaatimus Yhdysvaltojen suurlähettilään paikalle saami sesta oli toistunut kuulustelussa monta kertaa.

Outo asia, mietti Mikkola. Miksi juuri suurlähettiläs? Tosin Suomi ja Yhdysvallat eivät ole sodassa keskenään mutta miksi lähettiläs auttaisi Neuvostoliitosta Suomeen lähetettyä naisvakoojaa. Sitä Mikkola ei ymmärtänyt.

Kiinni saadut radistit olivat erityishenkilöitä, joista oli ohje ilmoittaa välittömästi signaalitiedustelulle. Sen hän oli tehnyt ja vain muutamaa minuuttia myöhemmin Mikkolan puhelin soi. Siellä oli everstiluutnantti Reino Hallamaa, joka määräsi naisvangan siirtyvän päiviksi signaalitiedustelun tiloihin Mikkolan toimiston seinän taakse. Vain yöt hän viettäisi Mikkolan toimiston valvomassa sellissä. Niin oli jatkunut jo kaksi päivää

ja näytti siltä, että signaalitiedustelu oli tyytyväinen järjestelyyn ja myös naisvangin toimintaan.

Kolmannen päivän aamuna Mikkola oli ryhtynyt selvittämään vangin vaatiman Yhdysvaltojen suurlähettilään tilannetta. Lähettilästä ei ollut, vaan Yhdysvaltojen asioita hoiti tänne lähetetty Robert McClintock. Siihen päättyivät Mikkolan yritykset. Vankihan vaati sellaista, jota ei ollut olemassa.

Suomen talvisotaan vapaaehtoisena tulleesta ja maahan asetuneesta tanskalaisesta diplomi-insinööri Thoralf Kyrrestä oli jo vuosia aikaisemmin tullut Mikkolan ystävä. Heillä oli yhteinen vihollinen Neuvostoliitto ja yhteinen ystävä Saksa. Niistä puhumista heillä riitti usein aamun pikkutunneille saakka. Kyrrellä oli aina tavattaessa uutta kerrottavaa Saksan asioista. Mies uskoi vielä Stalingradin jälkeenkin takuuvarmasti maan sotavoittoon.

”Saksa on uskollinen ystävilleen ja auttaa heitä”, hehkutti Kyrre heidän tavatessaan saman päivän iltana oluttuopin äärellä. Mies jatkoi innosta puhisten:

”Tiedätkö, Mussolini on taas vapaa. Se on päivän kovin uutinen, jota moni ei vielä Suomessa ole kuullut. Itse sain siitä tiedon lähteistäni hetki ennen Helsingistä Tampereelle lähtöäni. Saksan erikoisjoukot vapauttivat hänet muutama tunti sitten 2900 metrin korkuisen vuoren huipulla olleesta vankilasta. Italian johdossa on jälleen Il Duce.”

Mikkola nyökytteli Kyrren puhetulvalle mutta ei innostunut. Hänen ajatuksensa olivat yhä oudossa vangissa. Lopulta hän kuitenkin avasi suunsa. Hänellä oli ongelma, jonka ratkaiseminen tuntui vaikealta. Siitä hän kertoi ystäväelleen:

”Minulla on sellissä outo vanki. Ikaalisiin muutama päivä sitten pudotettu neuvostoliittolainen naisdesantti, jolla on Yhdysvaltojen passi. Hänen kanssaan pudotettu mies ammuttiin pidätettäessä, mutta tuo vanki vaatii minua ottamaan yhteyden Yhdysvaltojen suurlähettilääseen. Sellaistahan maassa ei edes ole.”

Seppo Sisättö
valtiot. tri

Syyskuu 1943.

Reetta palaa entiseen kotimaahansa 30 vuoden jälkeen – Neuvostoliiton desanttina. Hän jää kiinni.

Suomen signaalitiedustelu värvää Reettan, sillä tämä desantti osaa sähköttää ja puhuu sujuvaa venäjää.

Tieto Reettasta kulkeutuu natsi-Saksan tiedustelu-palvelulle. Natsit pitävät Reettaa vaarallisena vihollisena, joka pitää saada kiinni.

Reetta saa kimppuunsa myös kultavarkaan. Hän nimittäin luuli surmanneensa Reettan jo vuosia aiemmin.

Reettan nuoruuden poikaystävästä Ollista on tullut jääkäriupseeri, joka toimii yhdyshenkilönä valtiollisen poliisin ja puolustusvoimien välillä.

Menetetyn paluu kertoo Ollista ja Reettasta vuosikymmenten eron jälkeen. Se on jatko-osa kirjalle *Kuulinko oikein – ti taaa ti*, mutta myös itsenäinen teos.

Kirjassa eletään Suomen viimeistä sotavuotta syyskuusta 1943 lokakuuhun 1944.

Kannet:
Leif Wikholm

9 789528 096450